

УДК 739.2:745.55

Триколенко С. Т.¹,

кандидат мистецтвознавства,

ORCID 0000-0003-2766-8345

baronessainred@gothic.com.ua

старший викладач кафедри ОАД ННІАП НАУ

м. Київ, Україна

Ювелірна архітектура Алессандро Дарі

Анотація:

У статті розглядається втілення архітектурних об'єктів у ювелірних виробках на прикладах творчості видатного італійського художника-ювеліра Алессандро Дарі. Майстер створив кілька серій перснів з мініатюрними спорудами, розробляючи реалістичні або фантастичні концепції. У даній статті досліджується серія «Замки», що складається з вісімнадцяти перснів. Майстер сміливо поєднує різноманітні метали для досягнення певного філософсько-художнього змісту. Він використовує різні методи обробки, посилюючи таким чином контраст між об'єктами зображення. Його роботи являють собою потужний синтез образотворчого мистецтва, архітектури та літератури, оскільки є не лише візуальним потрактуванням монументальних архітектурних об'єктів у мініатюрі, а й авторською подачею певного історичного, міфічного або фантастичного сюжету. На прикладах перснів із серії «Замки» доводиться взаємовплив монументального й мініатюрного мистецтва, концептуальна єдність між окремими різновидами художньої творчості.

Ключові слова: архітектура, ювелірне мистецтво, синтез, композиція, концепція, мистецтво, скульптура, техніка.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день питання синтезу різних видів образотворчого мистецтва, а також принципово різних мистецьких спрямувань стало одним із найгостріших та найбільш обговорюваних не лише у вітчизняному, а і в світовому мистецтвознавстві. Мою увагу привернуло поєднання таких, на перший погляд, протилежних видів культурної людської діяльності, як архітектура та ювелірне мистецтво.

---

¹ © Триколенко С. Т.

Монументальність архітектурних споруд й цілих ансамблів значно перевищує прикраси не лише за масштабами, а й за принципами візуально-психологічного сприйняття: не кожен глядач здатен провести смислову паралель між структурою архітектурного об'єкту і ювелірним виробом [2, С. 183]. Використання образу архітектурних об'єктів у прикрасах має давню історію, і хочеться простежити проявлення подібних концепцій у провідних сучасних митців.

Мета статті. Завдання статті полягає в ґрунтовному дослідженні перснів із серії «Замки» видатного італійського ювеліра Алессандро Дарі, визначення їхніх спільних рис та принципових відмінностей, особливостей потрактування архітектурних споруд в мініатюрній пластиці.

Публікації за темою дослідження. На сьогоднішній день чимало мистецтвознавчих й технічних праць присвячені як питанням сучасного ювелірного мистецтва, так і архітектури. Багато відгуків про творчість відомих ювелірів зустрічається також у популярних виданнях а також критичних відгуках в мережі інтернет. Зокрема, виробам наведеного у статті майстра Алессандро Дарі присвячені праці Андреа Пьєробеллі, Франко Перфетті, Корнелії Дітріх, Андрія Ковальова, Франки Соззани, Фіорелли Донаті.

Основна частина. Італійський ювелір Алессандро Дарі обирає для своїх прикрас найрізноманітніші сюжети, проте одним з його найулюбленіших стала історична і фантастична архітектура. Його творча майстерня, що знаходиться в старовинному флорентійському кварталі Віа-ді-Сан-Нікколо, була відзначена Департаментом образотворчого мистецтва Флоренції як музей, отримавши назву «Музей Боттега» [1]. Саме тут, в споруді Палаццо «Насі-Кваратезі» XVI століття, майстер втілює свої унікальні ідеї. Велика увага приділяється філософсько-змістовній складовій художньої концепції: він часто звертається до силуетів сакральних споруд, еkleктизуючи та узагальнюючи їхні конструкції. Досвід скульптурного ліплення та різьблення стає в нагоді для

виготовлення дрібної пластики – майстер залучає прийоми створення скульптури для виготовлення об'ємних форм своїх виробів [3, С. 81].

Розглянемо докладніше його архітектурні прикраси. Найвідомішими є дві колекції майстра, в яких знайшли мініатюрне втілення монументальні архітектурні форми. Це серії перснів «Замки» та «Храми». Вироби із серії «Замки» повністю стилізовані, абстраговані від реальних прототипів. В них майстер втілює образи середньовічних й фантастичних захисних споруд, що фігурують у легендах та фільмах. Персні не мають власних назв, у каталогах колекції позначені різними номерами. Всього колекція налічує вісімнадцять перснів.

«Замок 1» являє собою масштабну багаторівневу споруду, у якій шпилі циліндричних башт композиційно переплітаються із кутовими формами стін та грубою фактурою скель. Загалом це фантастична конструкція, яка нагадує декорацію фільму-фентезі. Колористична гамма обмежується коричнево-золотистими відтінками, з поодинокими вкрапленнями сріблястих. В якості матеріалів митець обрав червоне, жовте й біле золоте, глибини форм та поверхню скель додатково покрив чорнінням. Кільце відповідає структурі центральної частини, воно оформлене у вигляді скелі, з якої виростають окремі башти.

Аналогічно оформлено перстень «Замок 2», проте він являє собою певну візуально-змістовну протилежність «Замку 1». Його структура має певну систему: башти вже не хаотично розкидані, а розміщені в геометричному порядку, периметр центральної частини оточений зубчастим муром. Цей же мур декорує кільце, з двох боків його доповнюють мініатюрні золоті герби. Башти із жовтого золота обрамлені вигнутими лініями й шарами з білого золота, що нагадують скляні колби та трубки. Таким чином образ замку відразу асоціюється з казковою величезною лабораторією середньовічного алхіміка.

«Замок 3» являє собою образ легендарного замку посеред озера, мури якого здіймаються над поверхнею води. Округлі башти

з гладкою поверхнею частково встановлені всередині мурів, частково – закріплені на зовнішній частині мурів, як у відомій кримській фортеці Єнікале. Золотисті башти й мури додатково покриті чорнінням, а дахи, навпаки, посріблені. Таким чином підкреслюється контраст між окремими елементами композиції. Можна провести композиційну паралель із перснем «Замок 9»: так само безліч башт здіймаються над замковим муром. Проте ця фортеця має абсолютно інший силует – і довколишній мур, і башти мають прямокутні й квадратні форми, єдиною спільною рисою можна вважати велику кількість подібних архітектурних елементів у межах єдиної композиції. Кольорова палітра «Замку 9» обмежена кольором жовтого золота, автор не залучав ані елементів інших металів, ані мінералів, ані чорніння. Натомість, «Замок 15», що також вирішений за аналогічним композиційним принципом, демонструє залучення додатково бронзового елемента: кільце та основа виготовлені із бронзи та штучно зістарені, натомість центральна вставка у вигляді п'яти башт й декоративні елементи кільця – повністю із жовтого золота. Перстень «Замок 15» являє собою образ річкової або морської фортеці, створеної з урахуванням необхідності контролювати прилеглі води. Тому мури обладнані ланцюгами, якими за необхідності можна перекрити частину водойми. Дрібні золоті ланцюги та детальна проробка поверхні башт утворюють потужний контраст із гладкою поверхнею муру, посилюючи реалістичність зображення[3, С. 82].

Перстень «Замок 4» представляє оригінальне авторське трактування стародавніх легенд про кораблі, що загинули, розбившись об підніжжя скель. Їхні залишки ставали символом неприступності окремих фортець, а носові частини іноді ставали прикрасою замкових стін, що так і не підкорилися нападникам. Золотий корабель на персні немов виринає з верхівки башти. Для посилення ефекту розмаїття фактур використано чорніння стіни, завдяки чому башта здається древньою і грубою, а корабель легким й тендітним.

«Замок 5» знову залучає глядачів до фантастичної тематики: на срібних скелях височать стрімкі золоті башти, які ідеально вписуються у складний гірський ландшафт. Основою для кріплення всієї композиції служить круглий плоский щит, встановлений на поверхні кільця. Його характерною особливістю є незвична випукла форма й декоративна деталь на нижній частині, яка знаходиться з боку долоні. Фактура стіни, що покриває все кільце, підкреслює історичність, могутність: грубі кам'яні блоки формують непорушну основу для осередку прадавніх знань.

Перстень «Замок 6» демонструє образ османської фортеці, оздобленої орнаментами та гербовою символікою. Башта виринає з-за муру, на якому закріплено стилізоване зображення тюльпану – символу османської династії. Цього разу для декору використано мінерали: покрівлю башти та елементи гербу оформлені дрібними діамантами. Подібна композиція використана і для персня «Замок 13», що являє собою мавританську фортецю. Візуально грубіша, ніж османська, вона представляє синтез східних та західних архітектурних традицій, що зіштовхнулися на території сучасної Іспанії. Кільце оформлене кам'яною кладкою і гербовими мотивами, основа верхньої композиції – прямокутний щит, по периметру якого простягаються аркові вікна.

До буремного виру всепоглинаючої стихії глядача запрошує перстень «Замок 7»: він представляє охоплену полум'ям фортецю, яка от-от перетвориться на попіл. Цей виріб принципово вирізняється серед інших прикрас даної серії – і композиція верхньої частини, і кільце не мають чітких геометричних форм та пізнаваних силуетів архітектурних конструкцій. Це архітектура, підпорядкована стихії, а не навпаки. Саме язики полум'я виступають основними елементами оздоблення, вони ж формують кільце. З них частково виринають фрагменти башт й довколишніх мурів. Яскравість вогню підкреслена і колористичним рішенням – перстень повністю виготовлений із жовтого золота, без чорніння чи додавання інших металів. Він сяє, можна навіть застосувати термін «горить».

Принцип руйнації використано і в композиції персню «Замок 8»: колись міцна й непохитна башта-донжон пронизана тріщинами, її верхівка частково обвалилася, відкривши внутрішні сходи. Глядач може сам додумати, що ж трапилося зі старовинною будівлею – вона постраждала внаслідок землетрусу, чи стала жертвою неблаганного часу. Тут майстер використав контрастність матеріалів – зовнішня частина башти вкрита шаром бронзи, який зазнав штучного зістарення. Натомість внутрішня частина й місця розломів відкривають золото. Певною мірою розкрита філософська концепція виробу: найкоштовнішим є не зовнішня сторона, а внутрішній зміст. У даному випадку мова йде про людей, що звели цю споруду й використовували її. Їх відсутність призвела до занепаду і руйнації. Форма кільця повністю повторює контури башти, зсередини кільце вкриває золота пластина.

Перстень «Замок 10» являє собою синтезований образ китайських зразків оборонної архітектури й казкового замку, запропонованого ілюстраторами XIX століття. Його образ можна потрактувати, як своєрідне бачення європейцями Далекого Сходу у XVIII - XIX століттях. Активно використовується забарвлення – автор розділяє елементи споруди за допомогою стикування жовтого золота й бронзи. Бронзова стіна деталізована за допомогою чорніння, золотий дах додатково оздоблений крихітними діамантами. Так само, як і «Замок 6», цей перстень втілює радше образ конкретного локального типу захисної архітектури, аніж реалістично передає його особливості.

Образ мосту, що веде у замок, постає у персні «Замок 11». Тут Алессандро Дарі також поєднав золоті і бронзові елементи: брама виготовлена із золота, натомість міст й кільце – з бронзи. Принципова різниця у фактурі та обробці металів підкреслює звичайну для архітектури середньовіччя різницю між фасадом та внутрішніми частинами: вхід розкішно оформлений, оскільки має справляти враження на прибулих; натомість міст має виключно функціональне значення, а отже, не потребує зайвого лоску.

Перстень «Замок 12» розкриває атмосферу середньовічних легенд про царівну, замкнену в башті. Силует башти стилізований, фантастичний. Її верхню площадку займає спеціально збільшена фігура засмученої принцеси, яка чекає на звільнення. Донжон виготовлено з бронзи, натомість фігурку принцеси – зі срібла, її мініатюрна корона – із золота. Поверхня башти виростає з кільця, яке візуально сприймається як частина споруди. Такий же сюжет представлений і у персні «Замок 14», але жіноча фігура додатково накрита сіткою. Морські елементи оздоблення башти відразу ж викликають асоціацію з морською царівною, замкненою в підводній башті. Цей мотив підтримують і ланцюги, що всупереч законам тяжіння здіймаються вгору, а не вниз. Таким чином глядач усвідомлює, що перед ним потойбіччя, інший світ з інакшими законами. У той же час, він надзвичайно наближений до людського, бо, по-суті, є його відображенням. Колористична гамма та матеріали підібрані аналогічно до попереднього зразка.

Фортеця на персні «Замок 16» має симетричне планування, центральна башта вища за ті, що її оточують. Для передачі різниці у кольорі та фактурах майстер використав бронзу, золото і срібло, зачорнивши глибини. Кільце оброблене молотковою чеканкою, яка нагадує побиту хвилями кам'яну поверхню.

Висновки. Творчість Алессандро Дорі являє собою чудовий зразок синтезу монументального архітектурного та мініатюрного ювелірного мистецтва. Його колекція «Замки» втілює концепцію єдності елементів, могутності людського духу та свободи творчості. Авторське бачення історичних архітектурних стилів переплелось із фантастичними уявленнями про замки з легенд і творів письменників. Для візуального втілення своїх задумів майстер використовує різні метали, різноманітні фактури. Форми його пернів демонструють багатство художньої фантазії, а залучення гіперболізованих елементів посилює філософський контекст.

Список використаних джерел:

1. Dari A. LA BIOGRAFIA [Електронний ресурс] / Alessandro Dari // alessandrodari.com. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.alessandrodari.com/categoria-prodotto/castelli/>.

2. Триколенко С. Ювелірна архітектура - синтез монументального та мініатюрного мистецтва / С. Триколенко // Проблеми розвитку міського середовища: Наук.-техн. збірник / С. Триколенко. – Київ: ЦП "Компринт", 2018. – С. 173–181.

3. Триколенко С. Т. Ювелірна архітектура як синтез мистецтв / Софія Тарасівна Триколенко // Тези Міжнародної науково-практичної конференції "Архітектура і дизайн. Традиції. Новітність. Майбутнє". / Івано-Франківськ: Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2018. – С. 80–82

Аннотація:

В статье рассматривается воплощение архитектурных объектов в ювелирных изделиях на примерах творчества выдающегося итальянского художника-ювелира Алессандро Даре. Мастер создал несколько серий колец с миниатюрными сооружениями, разрабатывая реалистические или фантастические концепции. В данной статье исследуется серия «Замки», состоящая из восемнадцати колец. Мастер смело сочетает различные металлы для достижения определенного философско-художественного содержания. Он использует различные методы обработки, усиливая таким образом контраст между объектами изображения. Его работы представляют собой мощный синтез изобразительного искусства, архитектуры и литературы, поскольку являются не только визуальной трактовкой монументальных архитектурных объектов в миниатюре, но и авторской подачей определенного исторического, мифического или фантастического сюжета. На примерах колец из серии «Замки» рассматривается взаимовлияние монументального и миниатюрного искусства, концептуальное единство между отдельными разновидностями художественного творчества.

Ключевые слова: архитектура, ювелирное искусство, синтез, композиция, концепция, искусство, скульптура, техника.

Summary:

The article deals with the embodiment of architectural objects in jewelry on examples of the work of the outstanding Italian artist-jeweler Alessandro

Dari. The master created several series of rings with miniature buildings, developing realistic or fantastic concepts. In this article a series of "Locks", consisting of eighteen rings is investigated. The master boldly combines various metals to achieve certain philosophical and artistic content. It uses a variety of processing methods, thus enhancing the contrast between the objects of the image. His works represent a powerful synthesis of fine arts, architecture and literature, since it is not only a visual interpretation of monumental architectural objects in miniature, but also an author's submission of a certain historical, mythical or fantastic plot. On the examples of the rings from the series "Locks" there is the interplay of monumental and miniature art, the conceptual unity between individual varieties of artistic creativity.

Key words: architecture, jewelry, synthesis, composition, concept, art, sculpture, technique.